

АНАЛИЗ НА ДОБРИ ПРАКТИКИ В ОБЛАСТТА НА ЕЛЕКТРОННОТО ПРИЗОВАВАНЕ

И

НАРЪЧНИК НА ДОБРИ ПРАКТИКИ В ОБЛАСТТА НА ЕЛЕКТРОННОТО ПРИЗОВАВАНЕ

София, 2015г.

Мартин Петков

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

Съдържание:

- I. Използвани съкращения.
- II. Увод. Основна информация и документи.
- III. Анализ на вътрешните правила на съдилищата в Република България, уреждащи изпращането на електронни призовки и съобщения.
- IV. Анализ на трудностите, които срещат българските съдилища при връчването на призовки, съобщения и книжа по електронен път. Идентифициране на добри практики за преодоляването им.
- V. Анализ на добрите практики в областта на електронното призоваване в страните – членки на СЕ и страните от ЕИП.
- VI. Анализ на практическата приложимост в Република България на идентифицираните добри практики.
- VII. Наръчник с добри практики по отношение на електронното призоваване в страни – членки на СЕ, страните от ЕИП и съдилищата в Република България.

Supreme Judicial Council

Republic of Bulgaria

I. Използвани съкращения:

АПК – Административно-процесуален кодекс

АС – Административен съд (Административни съдилища)

АпС – Апелативен съд (Апелативни съдилища)

ВСС - Висш съдебен съвет

ГПК – Гражданско-процесуален кодекс

ЕИП – Европейско икономическо пространство

ОС – Окръжен съд (Окръжни съдилища)

РС – Районен съд (Районни съдилища)

СЕ – Съвет на Европа

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

II. Увод.

Основна информация и документи.

1. Изготвяне на анализ и наръчник на добри практики.

Изготвянето на анализ и наръчник на добрите практики в областта на електронното призоваване (и връчване на съобщения по електронен път) е възложено от страна на Висшия съдебен съвет (ВСС) по силата на договор № 45-04-004/10.03.2015г. и в рамките на изпълнението на проект „Подкрепа за Висшия съдебен съвет, свързана с изграждането на капацитет и подобряване на ефективността на съдебната система”.

2. Поставени задачи.

Поставените задачи от страна на ВСС включват:

- Анализ на вътрешните правила на съдилищата в Република България, уреждащи изпращането на електронни призовки и съобщения.
- Анализ на трудностите, които срещат българските съдилища при връчването на призовки, съобщения и книжа по електронен път. Идентифициране на добри практики за преодоляването им.
- Анализ на добрите практики в областта на електронното призоваване в страните – членки на СЕ и страните от ЕИП.
- Анализ на практическата приложимост в Република България на идентифицираните добри практики.
- Изготвяне на наръчник с добри практики по отношение на електронното призоваване в страни – членки на СЕ, страните от ЕИП и съдилищата в Република България.

3. Използвани документи и информация.

При изготвянето на анализа и наръчника на добрите практики в областта на електронното призоваване са използвани следните основни документи и информация, предоставени от страна на ВСС:

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

- Сравнителен анализ на европейското законодателство в областта на електронното призоваване (изготвен през м. август 2014г. в рамките на цитирания по-горе проект на ВСС);
- Правила за изпращане на електронни съобщения и призовки чрез електронен пощенски адрес по реда на чл. 42, ал. 4 и сл. от ГПК (утвърдени от ВСС през м. април 2011г.);
- Информация и документи, изпратени от общо 100 съдебни администрации (РС, ОС, АпС, АС) до ВСС през м. октомври 2014г.

4. Подход при изпълнение на възложените задачи.

4.1. Прилагане на интегриран подход и разграничение на моделите на добри практики.

Въпреки различните по своя характер източници на информация, поставените от ВСС задачи, по съществото си, са взаимнообвързани помежду си.

Анализът на съществуващите затруднения във връзка с прилагането на разпоредбите за електронно връчване на съобщения в българските съдилища е в значителна степен обвързан с правилата, прилагани на практика в отделните съдилища, на база на което се извеждат и съответните добри практики.

От друга страна - анализът и приложимостта на добрите практики в страни-членки на СЕ се базират до голяма степен на принципно различен подход по отношение на използвани ИТ средства и способности. Ето защо в тази връзка е необходимо да се направи и принципно разграничение в идентифицираните добри практики на национално и на европейско ниво. Прилагането на интегриран подход при изготвянето на отделните анализи е определящо за адекватното структуриране на:

- Идентифициране на най-съществените трудности, свързани с осъществяването на електронно призоваване и връчване на книжа по електронен път у нас;
- Очертаване на възможни решения (добри практики), на национално ниво;
- Извеждане на вече направените изводи в Наръчник на добри практики в областта на електронното призоваване.

От друга страна идентифицирането на добри практики на европейско ниво се осъществява до голяма степен успоредно на горните задачи. Независимо от това обаче – анализът на добри практики в държави-членки на СЕ също е съотнесен към вече очертаните характеристики на национално ниво, тъй като е необходимо да се извърши оценка на приложимостта на тези практики в рамките на българските съдилища.

Също така, по този начин настоящият документ може да завърши с разработването на единен документ, обобщаващ различните аспекти на електронното връчване на съобщения и съществуващите добри практики в тази връзка.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

Supreme Judicial Council

Republic of Bulgaria

4.2. Акценти в анализа.

Основен акцент в анализа е поставен върху събраната информация от РС, ОС, АпС и АС в страната. Може да се приеме, че същата има представителен характер, тъй като обхваща данни за 100 съдебни институции по отношение на: прилагане на съответните нормативни разпоредби от ГПК и АПК за електронно връчване на съобщения, срещаните в тази връзка трудности, разработването и действието на вътрешни правила за прилагане на нормативните разпоредби и различните подходи, приети от отделните съдилища. Това позволява да се направи анализ с конкретни изводи и препоръки, както за отделните категории съдилища, така и общо за страната.

Анализът на добри практики в страни – членки на СЕ/ЕИП и тяхната приложимост на национално ниво в случая е съотнесен към вече разгледаната практика в Република България, като това ефективно позволява да се формират адекватни препоръки, които да бъдат отразени и да залегнат в Наръчника на добри практики в областта на електронното призоваване.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

III. Анализ на вътрешните правила на съдилищата в Република България, уреждащи изпращането на електронни призовки и съобщения.

1. Анализ на вътрешните правила. Поставени въпроси.

Анализът на вътрешните правила, уреждащи изпращането на електронни призовки и съобщения, на съдилищата в Република България се базира на информация, събрана от ВСС през м. октомври 2014г. На съдилищата са били поставени следните въпроси:

а. Прилагат ли се във Вашия съд разпоредбите на ГПК и АПК, уреждащи електронното призоваване и връчването на съобщения и книжа по електронен път?

б. Какви трудности срещате при връчването на призовки, съобщения и книжа по електронен път?

в. Какви технически средства обезпечават връчването на призовки, съобщения и книжа по електронен път?

г. Прилагат ли се във Вашия съд вътрешни правила, уреждащи връчването на призовки, съобщения и книжа по електронен път? Ако да, моля да ни предоставите въпросните правила.

2. Получени отговори.

В отговор на поставените въпроси е получена информация от общо сто съдилища в страната, както следва:

2.1. Административни съдилища (АС) – Добрич, Русе, Стара Загора, Велико Търново, Смолян, Бургас, Търговище, София – град, Хасково, Кърджали, Ловеч, Пазарджик, Разград, Варна, Ямбол (общо 15 отговора)

2.2. Окръжни съдилища (ОС) – Кърджали, Кюстендил, Монтана, Пазарджик, Разград, Варна, Ямбол, Габрово, Ловеч, Перник, Пловдив, Русе, Смолян, София, Търговище, Видин (общо 16 отговора)

2.3. Апелативни съдилища (АпС) – Варна, Бургас, София (общо 3 отговора)

2.4. Районни съдилища (РС) – Ардино, Белоградчик, Бяла Слатина, Благоевград, Ботевград, Девня, Добрич, Дулово, Елена, Хасково, Ихтиман, Кърджали, Костинброд, Крумовград, Лом, Мадан, Монтана, Никопол, Омуртаг, Перник, Пирдоп, Плевен,

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

Поморие, Попово, Разград, Разлог, Русе, Самоков, Шумен, Средец, Стара Загора, Търговище, Царево, Тутракан, Велинград, Видин, Брезник, Кнежа, Айтос, Берковица, Бяла, Бургас, Дряново, Дупница, Елхово, Елин Пелин, Гълъбово, Горна Оряховица, Исперих, Ивайловград, Карнобат, Каварна, Казанлък, Котел, Левски, Мездра, Несебър, Нова Загора, Пловдив, Свиленград, Своге, Тетевен, Враца, Ямбол, Златоград (общо 66 отговора).

3. Обобщение на събраната информация.

Отговорите на съдилищата са обобщени в приложените по-долу таблици. Те отразяват получената информация по четирите, поставени от ВСС, въпроса (както са посочени в т. 1 от този раздел).

3.1. Административни съдилища

Съдебна институция	Отговор 1 (Приложение на разпоредбите на ГПК и АПК)	Отговор 2 (Трудности)	Отговор 3 (Използвани технически средства)	Отговор 4 (Наличие на вътрешни правила)
АС – Добрич	Да	Не	Персонални компютри и електронна поща	Да
АС – Русе	Не	НП	НП	В процес на разработване
АС – Стара Загора	Да	Няма механизъм за удостоверяване връчването на призовки, поради липса на специализиран софтуер	Работни станции	Да
АС – Велико Търново	Не	НП	НП	Да
АС – Смолян	На практика – има искания само за	НП	Скенер, компютър, принтер	Да

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

	изпращане на протоколи по електронен път.			
АС – Бургас	Да. Основно за връчване на съобщение на НАП - Бургас	Не	Стандартно оборудване	Да
АС – Търговище	Да	Не	Скенер, компютри, специализиран електронен адрес, Електронен подпис	Да
АС – София – град	Да	Липсва сигурно доказателство за уведомяването на лицето	Стандартно	Не
АС – Кърджали	Липсва практика	НП	Компютър	Да
АС – Хасково	Да (но е ограничено)	Затруднения във връзка с потвърждаване на получаването	Скенери, Компютри	Да
АС – Ловеч	Да	Не	Електронна поща в gmail.com	Да
АС – Пазарджик	Да (но е ограничено)	Не	Специализирана електронна поща	Да
АС – Разград	Няма практика	НП	Електронна поща и електронен подпис	Да
АС – Варна	Да	Затруднения във връзка с връщането на отговор от страни по дела – държавни учреждения	Стандартно	Да
АС – Ямбол	Да	Затруднения	Електронен	Да

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

		във връзка с връщането на отговор - потвърждение	адрес	
--	--	---	-------	--

3.2. Апелативни съдилища

Съдебна институция	Отговор 1 (Приложение на разпоредбите на ГПК и АПК)	Отговор 2 (Трудности)	Отговор 3 (Използвани технически средства)	Отговор 4 (Наличие на вътрешни правила)
Апелативен съд (АпС) – Варна	Да	Проблем с връщането на отговор за получаване	Софтуер за електронна поща	Да
АпС – София	Не	Изтъкват се трудности с удостоверяване на постъпването на съобщение в съответната информационна система.	НП	Да
АпС – Бургас	Да (но ограничено)	Не	Стандартно	Да

3.3. Окръжни съдилища

Съдебна институция	Отговор 1 (Приложение на разпоредбите на ГПК и АПК)	Отговор 2 (Трудности)	Отговор 3 (Използвани технически средства)	Отговор 4 (Наличие на вътрешни правила)
Окръжен съд (ОС) – Кърджали	Не	НП	НП	Не

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

ОС - Кюстендил	Да	Не може да бъде гарантирано връчването на книжата	Създаден електронен пощенски адрес	Да
ОС - Монтана	Да (1 заявление)	Не	Компютърна техника	Да
ОС - Пазарджик	Да	Неудобство при изтегляне на документите през използваната система	Стандартно	Да
ОС - Разград	До момента не са подавани заявления	НП	Стандартно	Да
ОС - Варна	Да	Посочване на неточен мейл адрес, необходимост от разделяне на съобщения, които са големи по обем, несъвместимост на кирилизацията между изпращач и получател	Стандартно	Да
ОС - Ямбол	Не са постъпвали заявления	НП	Стандартно	Да
ОС - Габрово	Да (много малък брой заявления)	Не може да се удостовери получаването на съобщението	Стандартно	Да
ОС - Ловеч	Да (липсва информация за заявления)	-	Стандартно	Да
ОС - Перник	Не са постъпвали заявления	НП	Стандартно	Да
ОС - Пловдив	Да (липсва информация за заявления)	НП	Стандартно	Да
ОС - Русе	Да	Еднозначно определяне на момента на	Стандартно	Да

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

		отваряне/прочитане на съобщението; Нежелание на страните да бъдат призовавани по електронен път; Липса на нормативна уредба, уреждаща електронната кореспонденция по наказателни дела		
ОС - Смолян	Не са постъпвали заявления	-	Стандартно	Да
ОС - София	Да	Не	-	Да
ОС - Търговище	Не са постъпвали заявления	НП	Стандартно	Да
ОС - Видин	Не е извършвано електронно призоваване	НП	-	Да

3.4. Районни съдилища

Съдебна институция	Отговор 1 (Приложение на разпоредбите на ГПК и АПК)	Отговор 2 (Трудности)	Отговор 3 (Използвани технически средства)	Отговор 4 (Наличие на вътрешни правила)
Районен съд – Ардино	Не	НП	НП	Не
Белоградчик	Не са постъпвали заявления	НП	-	Да
Бяла Слатина	Не са постъпвали заявления	НП	Стандартно	Да
Благоевград	Да, но	Не	Електронен	Да

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

	ограничено		пощенски адрес и Единен електронен портал за дистанционен достъп	
Ботевград	Не са постъпвали заявления	-	Стандартно	Да
Девня	Да	Липса на автоматизация на процеса	Стандартно	Не
Добрич	Да (но много ограничено)	Проблеми с датата на удостоверяване на призоваването	Електронна поща	Да
Дулово	Не са постъпвали заявления	НП	Стандартно	Да
Елена	Да (но в единични случаи)	Проблеми с удостоверяване на получаването на книжката	Стандартно	Да
Хасково	Да	Липса на сигурност при получаването/ прочитането на съобщенията	Стандартно	Да
Ихтиман	Да (но много ограничено)	Не	Стандартно	Да
Кърджали	Да	Не	Стандартно	Да
Костинброд	Да (само за преписи от протоколи от заседания)	Трудности със запознаването с вътрешните правила	-	Да
Крумовград	Да (но много ограничено)	Не	Стандартно	Да
Лом	Да	Затруднения с потвърждаване на получаването	-	Да
Мадан	Не	НП	НП	Не
Монтана	Да	Затруднения с	Стандартно	Да

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

		потвърждаване на получаването		
Никопол	Да (но много ограничено)	Не	Стандартно	Да
Омуртаг	Да	Забавяне на отговори за потвърждение. Промяна на адрес на страната	Стандартно	Да
Перник	Да (но много ограничено)	Забавяне при сканирането на съобщение/ призовка	Електронен пощенски адрес	Да
Пирдоп	Да	Процедурата е по- трудоемка от стандартната. Нефункционалност на деловодната програма	Стандартно	Да
Плевен	Да	Остаряла компютърна техника	Стандартно	Да
Поморие	Да	Не	Стандартно	Да
Попово	Да	-	Пощенска кутия на платен сървър	Да
Разград	Да	Липса на скенер	-	Да
Разлог	-	-	-	Да
Русе	Да	Не	Стандартно	Да
Самоков	Не са подавани заявления	-	-	Да
Шумен	Да	Не	Стандартно	Да
Средец	Да	-	-	Да
Стара Загора	Да	-	Стандартно	Да
Търговище	Да (за решения и протоколи; не са подавани заявления за съобщения и призовки)	Не	Е-поща и допълнителен модул за призовки в деловодната система	Да
Царево	Няма постъпили заявления	НП	-	Да

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

Тутракан	Няма постъпили заявления	Потенциален проблем – установяване на връчването	-	Да
Велинград	Няма постъпили заявления	НП	НП	Да
Видин	Не	НП	НП	Не
Брезник	Да	Липса на своевременно потвърждение за получаване. Проблем с попълване на заявлението по образец от страна на адвокати на страните	Стандартно	Да
Кнежа	Да	Не	Стандартно	Да
Айтос	Да	Не	Скенери	Да
Берковица	Да	Трудности с неточни данни, посочени от страните	Стандартно	Да
Бяла	Не	НП	Стандартно	Да
Бургас	Да	Проблеми с потвърждаване на получаването	Стандартно	Да
Дряново	Да	Трудности при удостоверяване на получаването на съобщението	Стандартно	Да
Дупница	Да	Липса на специализиран софтуер	Компютри	Да
Елхово	Не са постъпвали заявления	НП	-	Да
Елин Пелин	Да (много малък брой заявления)	Не	Компютърна техника	Да
Гълъбово	Да	Не	Създадена отделна електронна	Да

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

			поща	
Горна Оряховица	Да	Трудности с използване на пощата в АБВ	Използва се регистрирана поща в АБВ	Да
Исперих	Да	-	Стандартно	Да
Ивайловград	Да	Не	Компютри	Да
Карнобат	Не са прилагани на практика	-	-	Да
Каварна	Да (един случай)	Не	Поща в abv.bg	Да
Казанлък	Да	Не	Стандартно	Да
Котел	Има правила, но не се прилагат на практика	НП	-	Да
Левски	Да	-	-	Да
Мездра	Има правила, но не се прилагат на практика	-	Отделна пощенска кутия	Да
Несебър	Да	Не	Стандартно	Да
Нова Загора	Да	Не	Стандартно	Да
Пловдив	Да (в гражданско и брачно отделение)	Не	Стандартно	Да
Свиленград	Има правила, но не се прилагат на практика	НП	Отделен електронен адрес	Да
Своге	Да	Не	-	Да
Тетевен	Има правила, но не се прилагат на практика (не е заявено желание)	НП	-	Да
Враца	Да	До 2013г. съдът няма собствен домейн.	Стандартно	Да
Ямбол	Да	Не	Стандартно	Да
Златоград	Да	Не	Стандартно и генерирани от	Да

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

			АСУД електронни документи	
--	--	--	---------------------------------	--

4. Анализ на информацията по т. 3.

4.1. Обхват на анализа.

Анализът в този раздел обхваща три от поставените въпроси от страна на ВСС. Впоследствие (виж т. 5) са анализирани и вътрешните правила, прилагани в рамките на съответното съдилище и конкретните разпоредби, съдържащи се в тях.

Анализът на идентифицираните затруднения във връзка с осъществяването на връчване на призовки и книжа по електронен път е изведен в самостоятелен следващ раздел с оглед спазване на разграничението при възложените от страна на ВСС задачи.

4.2. Анализ на информацията по съдилища.

4.2.1. Връчване на съобщения и призовки по електронен път в АС.

Приблизително в половината от получените отговори от страна на АС се посочва, че правилата на ГПК/АПК не се прилагат, липсва практика по прилагането им или приложението е изключително ограничено (най-често до един-два случая, до конкретни субекти или до конкретен вид документи, напр. протоколи). Това се установява и при относително големи съдилища от тази категория (напр. АС – Бургас).

Същевременно само в един от разгледаните случаи в тази група се установява липса на действащи вътрешни правила.

4.2.2. Връчване на съобщения и призовки по електронен път в АпС.

Въпреки че получената информация по отношение на апелативните съдилища е относително ограничена по обем, може да се направи извод, че на ниво АпС разпоредбите на ГПК и АПК по-скоро не намират реално приложение. От друга страна и в трите разгледани случая са разработени и утвърдени вътрешни правила (като обособен документ) на съответните съдилища.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

Прилагане на разпоредбите във връзка с електронното призоваване и връчване на съобщения е потвърдено категорично единствено от АпС - Варна.

Що се отнася до АпС – София, от същия са посочили като основен аргумент за неприлагане на съответните разпоредби – констатирани затруднения във връзка с удостоверяване на постъпването на съобщения в съответната информационна система (напр. на страна по делото). Това е въпрос, който е разгледан подробно в следващия раздел на този анализ, тъй като той се очертава като най-често срещаната трудност при прилагането на разпоредбите на ГПК/АПК.

4.2.3. Връчване на съобщения и призовки по електронен път в ОС

В 11 от 16 случая (или 69% от ОС) – липсва практика по прилагане на разпоредбите на АПК/ГПК или тя е изключително ограничена (до единични случаи).

Прави впечатление обаче, че във всички останали случаи, когато съответният ОС е посочил, че въпросните разпоредби на ГПК/АПК се прилагат, същият е идентифицирал и трудности при връчването на съобщения и призовки.

Както и при АС, тук също се установява само един случай (ОС - Кърджали), при който даден съд все още не разполага с вътрешни правила, относно връчването на съобщения и призовки по електронен път.

4.2.4. Връчване на съобщения и призовки по електронен път в РС.

При РС – в 4 от 66 случая (или 6% от РС) не са приети и съответно не се прилагат правила във връзка с изпращането на съобщения и призовки по електронен път.

За сметка на това при този относително малък брой на случаи, при които не са приети вътрешни правила, се установява, че в 29 от 66 РС (или 44% от разгледаните РС) изпращането на съобщения и призовки по електронен път е или силно ограничено (до отделни случаи), или не се прилага изобщо.

Също така е важно да се отбележи, че единствено при РС се забелязва известна специфика. Като цяло съдилищата посочват, че използват стандартно оборудване, включващо – компютър, принтер, скенер, интернет връзка. При РС обаче, в три отделни случая, по отношение на използваните технически средства за връчване на съобщения/призовки, се установяват и следните специфики:

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

- Изпращане на електронни документи, генерирани от административната система на съда за управление на делата (РС-Златоград);
- Създаване на допълнителен модул за призовки в деловодната система (РС-Търговище);
- Създаване на единен електронен портал за дистанционен достъп (РС-Благоевград).

4.3. Обобщен анализ.

4.3.1. Информацията, представена в т. 3 и т. 4.2. от този раздел, може да бъде обобщена по следния начин:

4.3.1.1. Наличие на вътрешни правила за връчване на призовки и книжа по електронен път:

Съдилища, които:	%
Имат разработени вътрешни правила	94%
Нямат разработени вътрешни правила	6%

4.3.1.2. Прилагане на правилата за връчване на призовки и книжа по електронен път:

Съдилища, които:	%
Прилагат на практика правилата	50%
Не прилагат правилата (или са констатирани само изолирани/единични случаи на приложение)	50%

4.3.1.3. Използвани технически средства за връчване на съобщения и призовки по електронен път.

По отношение на използваните технически средства повечето съдилища посочват еднотипна информация, като това обикновено включва използването на стандартно оборудване: компютър, скенер, сървър.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

Прави впечатление, че в определени случаи съдилищата използват и безплатни/публични електронни пощи (от типа abv.bg, gmail.com) за изпращане на електронни съобщения и призовки, което не може да бъде определено като добра практика. Това е свързано и с формулираното в една част от отговорите техническо затруднение, свързано с използването на морално остаряло оборудване и липсата на собствен сървър, който да бъде използван за целта.

Изолирани са случаите (общо 2-3), при които в съдилищата са предприети допълнителни мерки за обезпечаването на този вид дейност, като тези мерки предполагат създаването на специализиран модул, който да се използва тогава, когато се прилагат разпоредбите за електронно връчване на съобщения и призовки.

4.3.1.4. Изводи и констатации.

Посоченото в предходните точки позволява да се направи изводът, че докато в почти всички съдилища са приети вътрешни правила, уреждащи връчването на книжа и призовки по електронен път, то на практика в почти половината от разгледаните случаи този процес има по-скоро формален характер, тъй като не създава предпоставки за ефективно прилагане на разпоредбите на АПК и ГПК.

От друга страна – в голяма част от случаите, когато все пак е налице практическо приложение на въпросните разпоредби, това е придружено и с разписването на специфични разпоредби във вътрешните правила, които отразяват определени особености на процеса по електронно връчване на призовки и съобщения. Този въпрос е разгледан по-подробно в т. 5. от настоящия раздел.

5. Анализ на вътрешните правила на съдилищата.

5.1. Структура на примерни вътрешни правила, изготвена от ВСС.

Структурата на примерни вътрешни правила, изготвена от ВСС, предвижда разпоредби по отношение на следните въпроси:

- *Публично посочване и актуализиране на електронен пощенски адрес на съда*
- *Изрично заявяване на способа, по който следва да се връчват съобщения/призовки на страната*
- *Презумпция за връчване на съобщението с постъпване в информационната система на адресата*

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

- *Определяне на отговорно лице, което да отговаря за истинността на изготвените електронни записи*
- *Преодоляване на технически проблеми при връчването по електронен път*
- *Подход при посочване на неверен или несъществуващ електронен адрес*
- *Недопускане извършването на други процесуални действия по електронен път*

5.2. Приети решения от страна на съдилищата на база на структурата на вътрешни правила, изготвена от ВСС.

Във връзка с и на база на примерните вътрешни правила, изготвени от ВСС, съдилищата в повечето случаи са разработили и приели свои вътрешни правила, които до голяма степен следват посочената примерна структура. При все това в тях се установява и определена специфика, която ще бъде разгледана тук.

Информацията в този подраздел представлява и основа за очертаване на добри практики в областта на електронното призоваване и връчване на съобщения.

5.2.1. Заявление за използване на електронно призоваване/връчване на съобщения.

По отношение на прилагането на електронни средства за призоваване и връчване на съобщения единодушно е възприет подход, основан на изрично заявяване за използването на такъв способ.

В тази връзка от съществено значение е заявлението, което се подава, да бъде обвързано с познаване на вътрешните правила на съда (особено в случай, че всеки съд има възможност да приема собствени правила) и произтичащите от това права и задължения за страните.

С оглед на посочените обстоятелства са възприети следните подходи:

- Страната следва да подпише декларация за запознаване с вътрешните правила или те ѝ се изпращат заедно с първото съобщение по електронен път (АС-Хасково, РС-Дряново);
- Предвижда се изрична разпоредба страната да може впоследствие да се откаже от заявения ред за призоваване/връчване на книжа по електронен път (АС - Хасково);

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

- Подаването на заявление е обвързано с последващо изрично писмено разпореждане на съдия-докладчик по делото (АС - Ловеч);
- В случаите, когато заявлението е подадено по електронен път, то трябва да е подписано с електронен подпис (АпС - София);
- Допуска се възможност заявление да бъде подадено по всяко време в хода на съдебния процес. В допълнение - всеки изпратен документ се защитава с парола, издадена на страната, при подаване на заявлението (РС-Плевен);
- Подаването на заявление се обвързва с поемането на задължение съответната страна да потвърждава в 24-часов срок получаването на съобщение по електронен път (АС – Разград, РС-Никопол);
- Подаването на заявление е обвързано с предоставяне на парола на страната. При подаване на заявлението, на страната се генерира случайна парола, отговаряща на минимални критерии за сигурност (дължина 8 знака, комбинация от малки и големи букви и цифри). Всеки документ, изпращан на страната, се защитава със съответната парола, приложена към заявлението, с права за четене на документа (ОС-Русе);
- Допуска се особено изключение - при изрично разпореждане на съдия-докладчик, за всеки отделен случай връчването да се осъществява по другите предвидени в закона начини, а не по електронен път (РС-Елена).

5.2.2. Субектен обхват на правилата

В общия случай вътрешните правила на съдилищата са насочени към страните по съответното дело и техните представители. В правилата на ОС-София изрично е предвидена възможност същият ред, но на база на отделно заявление, да се прилага и по отношение на синдици и вещи лица. Опция за вещи лица е предвидена и във вътрешните правила на РС-Самоков.

5.2.3. Презумпция за връчено съобщение (потвърждаване на получаването).

Един от основните въпроси, който същевременно е отчитан и като най-съществен проблем от страна на съдилищата, засяга удостоверяването на връчването/получаването на дадено съобщение (вкл. призовка).

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

В общия случай и на база на примерните правила на ВСС е посочено, че: „Съобщенията се смятат за връчени с постъпването им в съответната информационна система” (като съответно се дава определение, коя е информационната система на адресата). Т.е. въведена е презумпция за получаване на съобщение/призовка при настъпването на определени обстоятелства, без обаче да се гарантира ефективно, че изпратеното съобщение е достигнало до своя адресат и е било прочетено от него (виж също „Анализ на най-често срещаните затруднения” по-долу).

В тази връзка се очертават два подхода от страна на съдилищата, като в преобладаващия случай е възприето решение, изискващо задължително потвърждаване на получаването на дадено съобщение:

- Ако страната не е потвърдила получаването на съобщението или призовката в 7-дневен срок от изпращането, те се изпращат по предвидения в закона ред (АС-Стара Загора);
- Страната е длъжна да върне потвърждение в рамките на три работни дни (АС - Хасково);
- Страната е длъжна да потвърди в тридневен срок (АС – Пазарджик, АС-Варна, АпС – Бургас, ОС - Кюстендил);
- За дата на връчване се приема датата на изпращане на отговора (АС – Пазарджик, АС-Варна);
- Страната поема задължение да потвърждава в 24-часов срок получаването на съобщение по електронен път (АС - Разград);
- Трябва да се получи потвърждение в срок от 48 часа, в противен случай се връчва съобщение по обичайния ред (ОС-Перник).

Разгледаните случаи показват, че преимуществено (най-вече в административните съдилища) е възприет подход, при който се изисква изрично потвърждаване, че съответното съобщение е получено, като от този момент започват да текат и съответните процесуални срокове. Неполучаването на потвърждение е основание съответният документ да бъде изпратен по стандартния ред.

Отделни съдилища възприемат решение, което е сходно с това, посочено в примерните правила:

- Потвърждаване на получаването не е необходимо (ОС-Русе, РС-Плевен);

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

- Съобщението се смята за невръчено, само при получаване на известие за пропаднало изпращане (РС-Карнобат).

5.2.4. Определяне на отговорни лица във връзка с процеса по електронно връчване на съобщения и призовки.

Процесът по електронно връчване на съобщения и призовки е обвързан с определянето на лица, отговарящи за всеки етап от осъществяването на този процес. Разпоредби в този смисъл са предвидени, както в примерните правила, така и в правилата на отделните съдилища. Подходите, използвани от съдилищата, в тази връзка, са сходни.

5.2.4.1. Относно изпращането на съобщения са установени следните най-често срещани решения:

- Съдебен служител отговаря за вярното въвеждане на електронен адрес (АС - Хасково);
- Съдебен служител се задължава да проверява ежедневно за срочно връщане на отговор във връзка с изпратено съобщение по електронен път (АС – Пазарджик, АС-Варна);
- Системният администратор изготвя списък с потребителите на електронния пощенски адрес, който се разпечатва и се съхранява от него на хартиен носител (РС-Казанлък).

5.2.4.2. На следващо място е от значение да се определят лица, удостоверяващи истинността на изготвените електронни записи:

- Системният администратор отговаря за истинността на изготвените електронни записи (АС – Разград, АС-Варна, ОС-Габрово, ОС-Пловдив, РС-Бяла);
- Административният секретар отговаря за истинността на изготвените електронни записи (АС-Варна);
- Административен ръководител или определено от него лице отговарят за истинността на изготвените електронни записи (ОС – Пазарджик, ОС-Перник, РС-Дряново, РС-Карнобат, РС-Свиленград, РС-Кърджали, РС-Пирдоп);
- Секретарят на административния ръководител отговаря за истинността на изготвените електронни записи (ОС - Варна)

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

- Съдебен деловодител/съдебен секретар отговаря за истинността на изготвените електронни записи (РС-Елена, РС-Разград)
- Съдия-докладчик със съдействието на системния администратор отговаря за истинността на изготвените електронни записи (РС-Берковица)

Определянето на отговорни лица в известна степен зависи и от наличния административен капацитет в съответното съдилище, но като цяло основните лица, натоварени с такива функции, включват:

- Системен администратор;
- Административен ръководител или секретар;
- Съдебен деловодител;
- Съдия-докладчик.

5.2.5. Форма и наименование на изпращаните документи.

Извън посоченото в примерните правила на ВСС, в разгледаните вътрешни правила на съдилищата се открояват и конкретни разпоредби, по отношение на формата, в която се изпращат съответните документи - видове файлове, наименования, генериране на документите.

В тази връзка, като добри практики, от гледна точка на детайлизиране и прецизиране на уредбата, могат да бъдат очертани следните предложения:

- Подлежащите на връчване съобщения, призовки и други книжа да се изготвят във формат Word, а цифровите копия на подлежащите на връчване подписани документи - във формат TIF или JPEG. В името на файловете да се включва номерът на делото и наименованието на документа, изписано на латиница. Като предмет на електроните писма да се посочва номерът на делото и наименованието на изпращаните документи, изписано на латиница. (РС-Горна Оряховица, РС-Елена);
- Призовките и съобщенията се изпращат като прикачени файлове във формат за Word. В името на файла да се съдържа номера и годината на делото, например: 123-2011-prizovka.doc (РС-Мездра, РС-Враца, РС-Ботевград, РС-Тутракан)

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

- Съобщенията, подлежащи на електронно връчване, представляват файловете, създадени от САС „Съдебно деловодство“ (РС-Ямбол)
- Призовките и съобщенията се изпращат като прикачени файлове. В името на файла се съдържа номера и годината на делото (РС-Каварна).

5.2.6. Форма и значение на изпращаните съдебни актове.

В отделни вътрешни правила изрично са предвидени разпоредби, относно изпращането по електронен път на съдебни актове и протоколи. Важно е да се отбележи, че в два от разгледаните случаи това обхваща и наказателни дела.

Примери:

- Изпратените протоколи, разпореждания, решения, определения се считат за издадени незаверени копия на съответните съдебни актове (АС – Добрич, Ловеч, ОС-Русе);
- По наказателни дела могат да бъдат изпращани електронно единствено незаверени преписи на протоколи, определения, разпореждания, решения, присъди и мотиви в зависимост от заявеното от страните. (ОС – Русе, РС-Плевен)

5.2.7. Други текстове.

В допълнение към посоченото в предходните точки, следва да бъде отбелязана и детайлизираната уредба, съдържаща се във вътрешните правила на РС-Никопол, като тя обхваща и следните специфични аспекти на връчването на съобщения и призовки по електронен път:

- Съдът не носи отговорност за недопуснато от антивирусна програма, пощенски сървър или други софтуерни причини електронно съобщение;
- За получени се приемат единствено изпратените призовки и съобщения, за които е получено и прочетено, надлежно изпратено писмо-отговор от рецепиента за прочетено съобщение или призовка. В противен случай, писмото се приема за непрочетено и се изпраща по конвенционалната поща, като се приема, че страните са уведомени в срок.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

- Цялата кореспонденция се води на български език, с кирилски букви по клавиатурна подредба "български БДС".
- Не се прилага електронна кореспонденция за съдебни актове и дела с гриф за сигурност;
- Въведени са разпоредби, относно специфични ограничения, произтичащи от Закона за защита на класифицираната информация.
- Въведени са допълнителни ограничения, относно електронната кореспонденция, според които:
 1. Не се води електронна кореспонденция по актове засягащи следствена или банкова тайна. Такива са решение по чл.62, ал.7 от ЗКИ и всички актове по събиране на доказателства в до съдебна фаза на наказателните производства - определения, с които се разрешава/одобрява обиск, претърсване или изземване, разпити на свидетели пред съдия, определения с които се разрешава принудително изземване на образци за сравнително изследване.
 2. Не се води електронна кореспонденция по актове - определения, с които съдът се произнася по искане за допускане на обезпечение на бъдещ или на предявен иск и то независимо дали искането се отхвърля или се уважава.
 3. Обезпечителното производство може да се развие по реда на чл. 72 и чл. 73 от НПК, или по разпоредбите на чл. 391, ал. 1 и чл. 396, ал. 1 от ГПК
 4. Не се води електронна кореспонденция за разпореждания за издаване на заповеди по чл. 417 от ГПК и чл. 410 от ГПК
 5. Не се води електронна кореспонденция по актове, постановявани в рамките на охранителни производства.

6. Изводи и заключения.

Анализът, направен в рамките на този раздел показва, че въпреки относително малката приложимост към момента на разпоредбите, относно осъществяване на електронна кореспонденция по реда на АПК и ГПК, съдилищата в значителна степен имат готовност да прилагат тези разпоредби.

Повечето от тях разполагат с разписани вътрешни правила, като в случаите, когато тези правила се прилагат на практика, в представените и разгледани документи се установява и значително по-подробно разписване на тези аспекти от електронното призоваване, които могат да бъдат определени като чувствителни (отговорни лица, потвърждаване на връчени

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

Supreme Judicial Council

Republic of Bulgaria

съобщения, удостоверяване на истинността на електронни записи, предоставяне на парола и т.н.).

Прави впечатление обаче, че независимо от вида на съдилищата, към настоящия момент в половината от тях разпоредбите на АПК и ГПК, относно електронната кореспонденция, нямат реално приложение. Това е извод, който е в сила, както за разгледаните АС, така и за АпС, ОС и РС.

Готовността на съдилищата да прилагат разпоредбите на ГПК/АПК при всички положения следва да бъде съотнесена към и разглеждана комплексно с идентифицираните от самите тях затруднения, които очевидно възпрепятстват по-ефективното осъществяване на този процес за момента.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

IV. Анализ на трудностите, които срещат българските съдилища при връчването на призовки, съобщения и книжа по електронен път. Идентифициране на добри практики за преодоляването им.

1. Източници на информация.

Информацията в този раздел в значителна степен се базира на вече събраните данни в раздел III (Анализ на вътрешните правила на съдилищата в Република България). Отговорите, дадени от отделните съдилища се съдържат в обобщителните таблици, съдържащи се в предходния раздел (т. 3 от същия).

2. Подход при идентифициране на затруднения и добри практики.

Този анализ има за цел да идентифицира най-често срещаните трудности от страна на съдилищата в Република България. Идентифицираните трудности са съотнесени към вече разгледаните подходи и разрешения, съдържащи се във Вътрешните правила на съответните съдилища. Това позволява да бъдат открити определени работещи модели, създадени на базата на реално приложение в практиката на разпоредбите на АПК и ГПК. Тези модели могат да послужат като основа за извеждане на добри практики в съответната област.

3. Идентифицирани проблеми по видове съдилища.

3.1. АС – констатирани затруднения.

В една трета от АС се установяват по същество идентични проблеми, свързани на практика изцяло и единствено с удостоверяване на връчването на съобщения, потвърждаване на получаването на съобщения, успешното уведомяване на лицето по електронен път и т.н.

Това недвусмислено показва и че в над половината от случаите, когато въобще се прилагат разпоредбите за електронно призоваване на ниво - АС, съответното съдилище се сблъсква с подобен тип проблем.

3.2. АпС – констатирани затруднения.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

Аналогично в два от трите отговора, предоставени от АпС е изтъкнат проблем, свързан с: удостоверяване на постъпване на съобщението в съответната информационна система и/или потвърждение за получено съобщение. В случая с АпС София това е изтъкнато и като основна пречка за прилагане на самите правила за електронно призоваване (въпреки че такъв документ формално е разписан).

3.3. ОС – констатирани затруднения.

Сходна е ситуацията и на ниво ОС, където в почти всички случаи (без един), в които са се прилагали дори ограничено разпоредбите за електронно връчване на съобщения/книжа, са установени и трудности в тази насока. Освен вече посочения проблем с удостоверяването, че едно съобщение е получено в определен момент от адресата му (този проблем отново е преобладаващ в отговорите), са изтъкнати и други трудности: неудобство при изтегляне на документите през използваната деловодна система, посочване на неточен мейл адрес от страната (или адвоката), необходимост от разделяне на съобщения, които са големи по обем, несъвместимост на кирилизацията между изпращач и получател.

3.4. РС – констатирани затруднения.

На ниво РС, трудности са констатирани в около 30% от получените отговори, което показва, че приблизително в половината случаи, при които разпоредбите за връчване на съобщения по електронен път се прилагат, това е свързано и с определен вид трудности за съответното съдилище. Отново като основна трудност е посочено удостоверяването на връчването (сигурност при получаването/прочитането) на съответното съобщение. Това е изтъкнато като проблем в 10 от 20 отговора, съдържащи информация за определен вид трудности.

На ниво РС отчетливо се откроява и значителна трудност, свързана с наличната материална база и техническо оборудване. Т.е. връчването на съобщения по електронен път се затруднява, поради използването на твърде остаряла техника или липса на адекватен софтуер. В тази категория попадат получените отговори, които изтъкват следните затруднения: липса на собствен домейн, от който да се изпращат съобщенията, липса на специализиран софтуер, чрез който да се извършва комуникацията, липса на автоматизация на процеса, нефункционалност на деловодната система, използване на остаряла техника, липса на скенер или забавяне при сканирането.

Това на практика са хипотези, при които (както е посочено в един от получените отговори) – процесът по изпращане на съобщение по електронен път е по-бавен и трудоемък от изпращането на призовка с конвенционални средства.

Като трета група затруднения тук могат да бъдат отбелязани и следните проблеми, които имат по-скоро формален характер: неточни данни, посочени от страните (при заявяване на

електронен адрес), промяна на адрес на страната, непознаване на вътрешните правила на съда.

4. Констатираните трудности и идентифициране на добри практики за преодоляването им.

4.1. Обобщение на констатираните трудности. Изводи и констатации.

Във връзка с обобщената информация в т. 3 от този раздел могат да се направят следните изводи:

- Значителна част от съдилищата (над 50%), прилагачи разпоредбите, относно връчването на съобщения и призовки по електронен път, срещат трудности при осъществяването на тази дейност;
- Като основна трудност се очертава процесът по удостоверяване на получаването на дадено съобщение от неговия адресат.

4.2. Добри практики.

На база на обобщената информация до момента, в този подраздел са идентифицирани най-често срещаните трудности, както и установените добри практики в разработените вътрешни правила на отделните съдилища.

Констатираните трудности са подредени по честотата на посочването им като проблем от страна на съответните съдилища, което до голяма степен отразява и тяхната значимост.

Повдигнатият по-горе въпрос за остарялата материално-техническа база умишлено не е включен в следващата таблица, тъй като в случая това е по-скоро предпоставка за осъществяване на самото връчване на съобщения по електронен път, а не за трудности, които да имат отношение към самия процес.

Констатираните трудности	Добри практики за тяхното преодоляване
Удостоверяване на получаване на	- Страната е длъжна да потвърди в тридневен срок (АС – Пазарджик, АС-Варна, АпС – Бургас, ОС -

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

съобщение по електронен път. (Затруднения във връзка с определяне на момента на получаване, прочитане на съобщението)	Кюстендил); - За дата на връчване се приема датата на изпращане на отговора (АС – Пазарджик, АС-Варна); - Страната поема задължение да потвърждава получаването на съобщения с подаването на заявление за използване на този ред (АС - Разград); - В случай, че не се получи потвърждение, връчването се извършва по обичайния ред (РС-Никопол).
Неудобства, произтичащи от използваната деловодна система (липса на функционалност). Липса на специализиран софтуер. Липса на автоматизация на процеса.	- Създаване на електронен портал за дистанционен достъп (РС-Благоевград); - Създаване на специализиран модул („Призовки”) в деловодната система на съда.
Неточни данни, посочени от страната – заявител. Проблеми, произтичащи от използваните сървъри. Непознаване на вътрешните правила на съда.	- Страната следва да подпише декларация за запознаване с вътрешните правила или те ѝ се изпращат заедно с първото съобщение по електронен път (АС-Хасково, РС-Дряново); - Съдебен служител отговаря за вярното въвеждане на електронен адрес (АС - Хасково); - Съдът не носи отговорност за недопуснато от антивирусна програма, пощенски сървър или други софтуерни причини

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

	електронно съобщение (РС-Никопол);
Невъзможност за изпращане на големи по обем съобщения. Несъвместимост на кирилизацията между изпращач и получател.	- Подлежащите на връчване съобщения, призовки и други книжа да се изготвят във формат Word, а цифровите копия на подлежащите на връчване подписани документи - във формат TIF или JPEG. В името на файловете да се включва номерът на делото и наименованието на документа, изписано на латиница. Като предмет на електроните писма да се посочва номерът на делото и наименованието на изпращаните документи, изписано на латиница. (РС-Горна Оряховица, РС-Елена); - Призовките и съобщенията се изпращат като прикачени файлове във формат за Word. В името на файла да се съдържа номера и годината на делото, например: 123-2011-prizovka.doc (РС-Мездра, РС-Враца, РС-Ботевград, РС-Тутракан) - Цялата кореспонденция се води на български език, с кирилски букви по клавиатурна подредба "български БДС" (РС-Никопол).

V. Анализ на добрите практики в областта на електронното призоваване в страните – членки на СЕ и страните от ЕИП.

1. Обхват на информацията.

Анализът в този раздел включва вече събрана и обобщена информация, относно установяването на добри практики в страни-членки на СЕ и страни от ЕИП¹.

2. Разгледани държави.

В анализа са обхванати следните държави, като е представено резюме на прилаганата от всяка държава система (като правила и мерки) в областта на електронното призоваване:

ДЪРЖАВА	МОДЕЛ на ЕЛЕКТРОННО ПРИЗОВАВАНЕ
РУМЪНИЯ	В Румъния електронното призоваване (изпращането на електронни съобщения и други документи по електронен път) е уредено в ГПК и НПК. То може да обхваща всички участници в процеса – страни, вещи лица, преводачи, свидетели, служители в съответната съдебна администрация. Електронното призоваване се извършва посредством използване на обикновена електронна поща, посочена от съответното лице. ИТ отделите на съдилищата са ангажирани с обезпечаване на сигурността на използваните от тях сървъри. В гражданския процес лицето трябва (има право) да посочи електронен адрес, на който може да бъде призовавано. Съответно, когато се изпраща призовка на посочена електронна поща, съдът изпраща с призовката и формуляр, съдържащ наименованието на съда, датата на съобщението, името на служителя и указание за изпращаните документи. Този формуляр се попълва от получателя, който удостоверява датата на получаване, изписва името си четливо, подписва се и го изпраща обратно до съда по факс, по електронна поща или по друг начин. В наказателния процес е необходимо предварително съгласие на

¹ Виж "Сравнителен анализ на европейското законодателство в областта на електронното призоваване..." от м. август, 2014г., изготвен в рамките на проект на ВСС по НФМ 2009 – 2014г.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

	призоваването лице. Съответният процесуален агент, изпратил призовката изготвя доклад с нормативно установено съдържание, към който се прилага доказателство за това, че призовката е предадена на съответното лице.
ПОРТУГАЛИЯ	В Португалия е въведена комплексна система за електронно управление на делата – CITIUS. От представената информация се установява, че съответната нормативна уредба се съдържа в Гражданско – процесуалния кодекс и съответно се прилага в гражданския процес. Системата се използва от служителите в съдебната система и от представителите на адвокатурата. Последните също са задължени да ползват системата, като това е обвързано с намаляване на съдебните такси в размер на 25 – 50%. При приложението Citius се използват обичайните стандарти за сигурност. Всички съобщения между компютъра на потребителя и сайта на Citius се извършват в криптиран вид (чрез използване на https протокол), за да се гарантира поверителността на пренасяните данни. Освен това писмените становища на страните се подписват с електронен подпис, придружен от цифров сертификат на потребителя, с който се гарантира автентичност, интегритет (цялост) и недопускане на отхвърляне на генерирания документ. Електронните подписи, които могат да се използват в приложението Citius се издават единствено от съответната адвокатска колегия. Първоначалното призоваване се извършва чрез препоръчано писмо с разписка.
ЛИТВА	В Литва (подобно на Португалия) също се ползва централизирана информационна система за е-услуги, в рамките на която се осъществява и призоваване и изпращане на документи във връзка с делата. Уредбата се съдържа основно в Гражданско-процесуалния кодекс и в Закона за административното производство. Въведено е изцяло електронно начало (включително и по отношение на първоначалното призоваване) за следните субекти: адвокатите, нотариусите, съдия-изпълнителите, публичните институции, финансовите агенции и застрахователните / осигурителните дружества. За други участници в процеса е пожелателно. Страните получават достъп до услугите чрез специалния портал e.teismas.lt по няколко удобни за тях начина. Участникът в портала

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

	e.teismas.lt може да влезе в системата през шлюза/входа за електронно правителство (Electronic Government Gateway) – централизирана платформа за публични електронни услуги, администрирана от държавата. Тази система дава възможност за автентикация посредством електронно банкиране, лични карти и електронни подписи. Съдилищата увеличават достъпността на портала като издават специални удостоверения за достъп на онези, за които, поради някаква причина, не може да се получи автентикация чрез шлюза за електронно правителство – например чужденците. Страните се считат за призовани в деня, следващ деня на изпращане на призовката от съда. Също така – при завеждане на дело с електронен документ се заплаща 75% от дължимата такса.
ХОЛАНДИЯ	В Холандия все още се въвежда пилотно електронна система за провеждане на съдебни производства. Към момента тази система обхваща районните съдилища, които се занимават с наемни правоотношения, лизинг, трудови правоотношения, както и дребни престъпления (в случаите, в които полицията или прокуратурата е предложила споразумение) и с всички спорове, при които претенцията е до 25 000 евро. В момента страните могат да започнат процедура по интернет само за образуване на дела по трудови и лизингови правоотношения. За да се образува производство по интернет е необходимо съгласието и на двете страни. В тези случаи единствено изслушванията на страните не се осъществяват по електронен път. В случай, че процесът се провежда по електронен път – на потребителите се изпращат е-призовки и уведомление за това. В тези случаи се използват системи от типа „електронен подпис”/ „електронен сертификат”, които се ползват от граждани, юридически лица, адвокати.
ИТАЛИЯ	В Италия е разработена и внедрена телематична система, която към настоящия момент намира приложение в Гражданския процес. Системата е постепенно въвеждана чрез поредица от пилотни проекти, които първоначално са обхващали съдебните заповеди, а след това и производствата по несъстоятелност. От 2011г. са приети и правила,

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

	уреждащи използването на ИКТ в гражданското и наказателното производство. Използва се автоматизирана информационна система за обработка на сертифицирани електронни адреси, поддържана от Министерство на правосъдието. В нея могат да се регистрират и външни оторизирани лица. Системата генерира потвърждение за получаване на дадено съобщение. Съответно в законодателството са предвидени разпоредби, относно момента, в който съобщението се счита за получено. Към настоящия момент системата се използва задължително от: съдилищата (съдебните офиси) и от защитниците на страните (адвокати). Не се предвиждат финансови облекчения за страните, които използват системата Идентификацията на лицата се извършва с електронна карта за самоличност или с карта за национални услуги. В точката на достъп се извършва двустепенна идентификация или се използва криптографско устройство.
СЛОВАКИЯ	Процесът в Словакия се базира на два основни компонента: наличие на електронна поща в Централен правителствен портал и използване на електронен подпис от страна на съответните лица. Използването на е-призоваване и е-съобщения е все още в начален етап, поради което на законодателно ниво е обхваната основно концепцията за призоваване. От представената информация може да се направи извод, че разпоредбите обхващат и трите основни категории производства: административно, гражданско и наказателно. Предвидени са хипотези, при които се ползват отстъпки при прилагане на е-призоваване. Първоначалното призоваване се извършва по стандартен ред – с обикновена призовка.
СЪРБИЯ	В Сърбия са предвидени законови разпоредби, които все още не се прилагат, поради липса на подходящи технически средства. Разпоредби са предвидени в НПК и ГПК. В Наказателния процес призоваване и съобщения могат да се предават по електронен път по отношение на всички лица, с изключение на обвиняемия. Обща разпоредба предвиждаща призоваване и съобщения по електронен път е предвидена и в гражданския процес.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

АВСТРИЯ	Е-призоваването в Австрия е част от цялостна е-система за управление. Преносът на информация (изпращане и получаване на съобщения по електронен път) се осъществява чрез посредници – т. нар. clearing houses – частни институции, които поддържат ИТ системи, в които страните в процеса са регистрирани и съответно имат договор с такава институция (този договор урежда отношенията помежду им, размера на заплащаните такси и е предпоставка за установяване на идентичността на страната). В случая е посочено, че става въпрос за модел на публично-частно партньорство. Частните посредници осъществяват техническата връзка с ползвателите на системата и в същото време работят в тясно сътрудничество с Австрийския Федерален Компютърен център и Австрийското Федерално Министерство на правосъдието. Въведено е задължение за адвокати да ползват услугите на clearing house и да разполагат с необходимото за целта оборудване. Според представената информация – такова задължение съществува и за нотариуси, банки, институции от общественото осигуряване. При сключването на договор с такава институция всяко лице дължи заплащане на съответна такса (от страна на съдебната институция не се заплащат такси). В случая не се използват електронни подписи. Въпросната институция/clearing house (на базата на подписания договор със съответното лице) удостоверява идентичността на страната (най-често адвокат, въпреки че е възможно системата да се ползва и от физическо лице) и получаването от страната на съобщения/призовки – това е нейна отговорност в комуникационния процес. Съгласно законодателството на Австрия – призовка може да се изпрати чрез е-системата на адвоката на страната. Адвокатите и нотариусите имат уникални кодове. Когато използват системата те работят с цифрови/дигитални сертификати. Предвидени са разпоредби във връзка с изчисляването на срокове при получаване на съобщение чрез е-системата, както и презумпция за получаване на съобщенията. За съдебната институция е достатъчно да получи потвърждение от посредника, че дадено съобщение/призовка е постъпило при него. Към този момент съобщението се счита за връчено. Ако дадено лице (адвокат) няма възможност да ползва системата за определен период от време – то трябва да направи уведомление за това (като при адвокати се уведомява съответната колегия).
ЕСТОНИЯ	Моделът на Естония за е-призоваване обхваща гражданското и

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

	административното производство. Съответните документи се публикуват в публичен уеб-портал, а на страната се изпраща съобщение (SMS) или мейл, уведомяващи ги за това, че даден документ е публикуван. Като допълващ (резервен) вариант се допуска съобщението да се изпрати на е-поща (мейл), която е предоставена от страната на съда или е заявена в даден държавен регистър. Достъпът до публичната система (портал) се осъществява с лична карта с PIN код или с мобилна карта, която също установява самоличността на лицето. Определени са съдебни служители, които могат да дават или премахват достъп до определени документи. Съответно тези документи могат да бъдат „виждани“ или „доставяни“ от/до съответните страни. Съдът може да изпраща документи, подписани с е-подпис. Призовките не се подписват електронно, т.е. те се изпращат в съответната бланкетна форма и това се счита за достатъчно. Изпращачът на документи до съда също ползва електронен подпис. Предвидени са презумпции за потвърждаване на получаването. Предвиден е вариант, при който ако се установи липса на потвърждаване на получаването – призовката да се изпраща с обикновена поща. Определен е кръгът от лица, които задължително трябва да комуникират електронно със съда (нотариуси, съдебни изпълнители, адвокати, синдици, публични органи и др.). Въпреки че принципно се използва електронна кореспонденция и в наказателни производства, на практика това засяга само публичните страни от наказателния процес: съд, прокуратура, полиция.
--	--

3. Обобщение на идентифицирани добри практики.

На база на представените системи може да се направи следното обобщение по отношение на идентифицирането на добри практики в областта на електронното призоваване:

3.1. В значителен брой от разгледаните случаи електронното призоваване и връчване на съобщения е част от цялостен подход за електронно правосъдие и/или електронно управление. В тази връзка и предоставената информация, вкл. и като законодателна уредба, обхваща по-широк кръг от възможни действия, които могат да се осъществяват по

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

електронен път в рамките на дадено производство, тъй като по същество е уредено цялостно осъществяване на обмен на информация (документооборот) по електронен път.

3.2. Предоставената и разгледана информация – предмет на сравнителния анализ, показва, че при използваните подходи в различните държави, обикновено се открояват общи моменти, които могат да бъдат систематизирани в няколко основни категории:

- Прилагане на пилотни проекти за въвеждане на електронно призоваване – първоначално тестване на съответната ИТ система в ограничен брой съдилища с цел изследване на ефекта от прилагане на е-призоваването;
- Постепенно въвеждане на е-призоваване/е-съобщения в гражданския, административния и наказателния процес. С оглед на обобщената информация електронното призоваване се въвежда по-често в пълен обем в рамките на гражданския и административния процес. За сметка на това въвеждането в наказателния процес е по-ограничено;
- Субекти, задължени да използват електронни средства за комуникация в рамките на дадено производство – този въпрос поначало е свързан с въвеждането на цялостен подход за електронно правосъдие и избора на такъв подход. На първо място сред субектите, задължени да използват е-средства за комуникация, обикновено са представителите на съдебната администрация. Що се отнася до задължителното използване на електронни средства от други субекти – съответни разпоредби най-често са предвидени по отношение на адвокатите на страните (вкл. във връзка с е-призоваването). Като последен етап до момента (най-отдалечен във времето при разработване на съответната система) подобни разпоредби в отделните държави започват да се въвеждат и за други категории субекти – напр. финансови институции.

3.3. В повечето случаи първоначалното призоваване на страните се осъществява по стандартен ред (с обикновена призовка).

3.4. Въвеждането на ефективен подход за е-призоваване/е-съобщения, т.е. подход, при който използването на електронни средства за комуникация реално се използва, като правило е обвързан с изграждането на единна (централизирана) информационна система/портал, в рамките на която съответните лица се регистрират и обменят информация (Португалия, Словакия, Литва, Естония, Италия, Австрия). В рамките на такава система е възможно да се удостовери момента на получаване на дадено съобщение, както и да се удостовери неговата автентичност, вкл. неговият автор.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

Supreme Judicial Council

Republic of Bulgaria

Това предполага, както необходимост от разработване и внедряване на такава система/платформа, така и решение по отношение на начините, по които лицата, регистрирани в тази платформа ще удостоверяват авторство и интегритет на предавани е-съобщения и данни – напр. използване на цифрови сертификати, електронен подпис, смарт карта и др. Анализът в разгледаните по-горе държави показва, че в такива случаи е възможно алтернативно да се прилагат няколко технически решения (Италия, Литва, Холандия и др.), като техния кръг може да бъде постепенно разширяван във времето.

3.5. От гледна точка на приложима нормативна уредба, всяка държава е предвидила съответни правни норми или в съответния процесуален кодекс (ГПК, НПК) или в общ нормативен акт, уреждащ използването на електронни средства за комуникация. Като правило – нормите, свързани пряко с извършването на електронно призоваване са разписани в процесуалния кодекс на съответната държава.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

VI. Анализ на практическата приложимост в Република България на идентифицираните добри практики.

1. Анализ на съществуващите модели.

1.1. Сходни модели.

От обобщената информация в раздел V се установява, че моделът, прилаган в България (с оглед на приложимо законодателство и избрани решения), към момента е най-близък до модела прилаган в Румъния. Установява се също така, че ситуацията у нас отчасти се припокрива и с настоящото положение в Сърбия, т.е. налице са определени законови разпоредби в областта на електронното призоваване (връчване на съобщения), но тяхното ефективно прилагане е затруднено по чисто технически причини.

Тези модели обаче не съдържат информация, относно добри практики, които да могат да бъдат приложени в България.

Т.е. в случая са налице обективни пречки и затруднения за идентифициране на добри практики на базата на модели, които, по съществото си, са идентични с българския (включително и като конкретни нормативни разпоредби) и не предлагат нови или по-ефикасни решения.

1.2. Модели, които не могат да бъдат автоматично приложени в България. Идентифициране на добри практики.

На база на информацията в раздел V се установява, че осъществяването на ефективен процес по връчване на книга, съобщения и призовки по електронен път е обвързано с изграждането на единна (централизирана) ИТ система, до която съответните лица (вкл. страните по делото) имат достъп.

Това е модел, който с известни вариации се прилага в Естония, Литва, Словения, Италия, Испания, Португалия, Австрия и др.

В случая обаче този модел не може да бъде автоматично приложен у нас, отново най-вече поради наличие на технически пречки и липса на подходяща ИТ инфраструктура.

От изброените по-горе държави в случая могат да бъдат изведени следните конкретни примери, които кореспондират и с идентифицираните затруднения в българските съдилища:

- **В Италия** са установени единни технически и оперативни правила за използване на информационни и телематични технологии в граждански съдебни процеси. Този проблем е идентифициран и в България с оглед цялостната концепция за упражняване на права в процесуална форма, в

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

частност при електронното призоваване и връчване на актове и книжа. Използването на единна информационна система за нуждите на призоваването в съдебната система в Италия е друга идентифицирана добра практика, която, за съжаление, понастоящем липсва в България. Различните органи на съдебната власт у нас използват различни системи, работещи под различни платформи, което създава изключително затруднение при унифицирането и стандартизирането на начина на обмен на информация.

- **В Литва** отново като добра практика се идентифицира изграждането на единна централизирана система, чрез която се извършва призоваването. Аргументи в посока приложимостта на тази практика вече бяха изтъкнати по-горе. Друга добра практика е установяването на задължение за определени групи субекти (адвокати, нотариуси, публични субекти) да бъдат задължително призовавани по електронен път.

VII. Наръчник с добри практики по отношение на електронното призоваване в страни – членки на СЕ, страните от ЕИП и съдилищата в Република България.

С оглед на информацията и направените изводи в раздел V и VI, в случая не е оправдано да се смесват идентифицираните практики в страни-членки на СЕ/ЕИП и практиките и моделите, установени в съдилищата в Република България.

Добрите практики, установени на национално ниво, изцяло се базират на настоящото състояние в страната от гледна точка на законодателна уредба и материално-техническа база. От друга страна - добрите практики, установени в страни-членки на СЕ/ЕИП не биха могли да бъдат автоматично инкорпорирани в България, тъй като това зависи изцяло от избора подход за осъществяване на електронно призоваване и връчване на съобщения по електронен път.

Поради същите причини идентифицираните добри практики в България са групирани с оглед на съответните елементи и етапи, чрез които се осъществява процесът по електронно връчване на съобщения и призовки. От друга страна – идентифицирането на добри практики в държави-членки на СЕ/ЕИП може да бъде направено единствено държава по държава, тъй като всяка национална уредба притежава и свои характерни специфики.

A. Добри практики, установени в съдилищата в Република България

Етап от процеса по осъществяване на електронно призоваване (връчване на съобщения)	Добри практики
Заявление от страната за използване на електронно призоваване/връчване на съобщения	○ Страната задължително декларира, че се е запознала с вътрешните правила на съда; ○ Вътрешните правила на съда се изпращат на страната по електронен път, заедно с първото съобщение;

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

	○ С подаването на заявление страната поема задължение да отговаря в срок на изпратените ѝ по електронен път съобщения; ○ Допуска се възможност страната да подаде заявление или да се откаже от него на всеки етап от процеса, вкл. по електронен път чрез използване на електронен подпис. ○ На база на подаденото заявление на страната се генерира парола, с която са защитени, изпращаните ѝ съобщения.
Удостоверяване, че съобщението, изпратено от съда е получено (прочетено) от страната.	○ Ако страната не е потвърдила получаването на съобщението или призовката в 3-дневен срок от изпращането, те се изпращат по предвидения в закона ред; ○ За получени се приемат единствено изпратените призовки и съобщения, за които е получено и прочетено, надлежно изпратено писмо-отговор от рецепиента за прочетено съобщение или призовка. ○ За дата на връчване се приема датата на изпращане на отговора; ○ Съдът не носи отговорност за недопуснато от антивирусна програма, пощенски сървър или други софтуерни причини електронно съобщение;
Определяне на отговорни лица в	○ Съдебен служител отговаря за

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

рамките на съда	вярното въвеждане на електронен адрес на страната; ○ Съдебен служител се задължава да проверява ежедневно за срочно връщане на отговор във връзка с изпратено съобщение по електронен път;
Определяне на технически параметри на изпращаните съобщения	○ Подлежащите на връчване съобщения, призовки и други книжа да се изготвят във формат Word, а цифровите копия на подлежащите на връчване подписани документи - във формат TIF или JPEG. ○ В името на файловете да се включва номерът и годината на делото и наименованието на документа, изписано на латиница (Пример: 123-2011-prizovka.doc). ○ Като предмет на електроните писма да се посочва номерът на делото и наименованието на изпращаните документи, изписано на латиница;
Изпращане по електронен път на съдебни актове и протоколи	○ Изпратените протоколи, разпореждания, решения, определения се считат за издадени незаверени копия на съответните съдебни актове

Б. Добри практики, установени в страни-членки на СЕ/ЕИП

Добри практики по държави	Примери за добри практики
Португалия	○ Въвеждане на комплексна система за електронно управление на делата – CITIUS. ○ Нормативната уредба се съдържа в Гражданско – процесуалния кодекс. Системата се използва от служителите в съдебната система и от представителите на адвокатурата. ○ Последните също са задължени да ползват системата, като това е обвързано с намаляване на съдебните такси в размер на 25 – 50%.
Литва	○ Уредбата се съдържа основно в Гражданско-процесуалния кодекс и в Закона за административното производство. ○ Въведено е изцяло електронно начало (включително и по отношение на първоначалното призоваване) за следните субекти: адвокатите, нотариусите, съдия-изпълнителите, публичните институции, финансовите агенции и застрахователните / осигурителните дружества. ○ Страните получават достъп до услугите чрез специалния портал e.teismas.lt по няколко удобни за тях

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

	начина. Участникът в портала e.teismas.lt може да влезе в системата през шлюза/входа за електронно правителство (Electronic Government Gateway) – централизирана платформа за публични електронни услуги, администрирана от държавата. Тази система дава възможност за автентикация посредством електронно банкиране, лични карти и електронни подписи. ○ Съдилищата увеличават достъпността на портала като издават специални удостоверения за достъп на онези, за които, поради някаква причина, не може да се получи автентикация чрез шлюза за електронно правителство – например чужденците. ○ Страните се считат за призовани в деня, следващ деня на изпращане на призовката от съда. ○ При завеждане на дело с електронен документ се заплаща 75% от дължимата такса.
Италия	○ Използва се автоматизирана информационна система за обработка на сертифицирани електронни адреси, поддържана от Министерство на правосъдието. В нея могат да се регистрират и външни оторизирани лица. ○ Системата генерира потвърждение за получаване на дадено съобщение. Съответно в законодателството са предвидени разпоредби, относно момента, в който съобщението се счита за получено.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

	○ Към настоящия момент системата се използва задължително от: съдилищата (съдебните офиси) и от защитниците на страните (адвокати). ○ Идентификацията на лицата се извършва с електронна карта за самоличност или с карта за национални услуги. В точката на достъп се извършва двустепенна идентификация или се използва криптографско устройство.
Австрия	○ Призовка може да се изпрати чрез е-системата на адвоката на страната. ○ Адвокатите и нотариусите имат уникални кодове. Когато използват системата те работят с цифрови/дигитални сертификати. ○ Предвидени са разпоредби във връзка с изчисляването на срокове при получаване на съобщение чрез е-системата, както и презумпция за получаване на съобщенията. ○ Ако дадено лице (адвокат) няма възможност да ползва системата за определен период от време – то трябва да направи уведомление за това (като при адвокати се уведомява съответната колегия).
Естония	○ Съответните документи се публикуват в публичен уеб-портал, а на страната се изпраща съобщение (SMS) или мейл, уведомяващи ги за това, че даден документ е публикуван. ○ Като допълващ (резервен) вариант се допуска съобщението да се изпрати на е-поща (мейл), която е предоставена от страната на съда или е заявена в даден държавен регистър. ○ Достъпът до публичната система

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Висшия съдебен съвет и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора

	(портал) се осъществява с лична карта с PIN код или с мобилна карта, която също установява самоличността на лицето. ○ Определени са съдебни служители, които могат да дават или премахват достъп до определени документи. Съответно тези документи могат да бъдат „виждани” или „доставяни” от/до съответните страни. ○ Съдът може да изпраща документи, подписани с е-подпис. ○ Предвидени са презумпции за потвърждаване на получаването. Предвиден е вариант, при който ако се установи липса на потвърждаване на получаването – призовката да се изпраща с обикновена поща. ○ Определен е кръгът от лица, които задължително трябва да комуникират електронно със съда (нотариуси, съдебни изпълнители, адвокати, синдици, публични органи и др.).
--	--
